

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту у виробничій сфері

СЛІВІНСЬКА ІРИНА СТЕПАНІВНА

УДК 658.009.12

**ДОСЛІДЖЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, НА ПРИКЛАДІ
ТОВ “БІЛИЙ БЕРЕГ”
(Тернопільська обл., Зборівський р-н., м. Зборів, вул. Куклинецька, 90)**

Спеціальність 073 “Менеджмент”

АВТОРЕФЕРАТ
наукової роботи на здобуття кваліфікації магістра

Тернопіль – 2018

Робота виконана на кафедрі менеджменту у виробничій сфері факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
Кужда Тетяна Іванівна,
кафедра менеджменту у виробничій сфері
факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
_____,
кафедра менеджменту інноваційної діяльності та
підприємництва факультету економіки та
менеджменту Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

Захист відбудеться “22” листопада 2018 р. о 10⁰⁰ год. на засіданні екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя

Науковий керівник

Т.І. Кужда

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що конкурентоспроможність – це одна з найважливіших категорій сучасної ринкової економіки, яка має дуже широкий спектр вираження і може розглядатись з точки зору будь-якого суб'єкта господарювання. На сьогоднішній день у нашій країні склалася досить складна економічна ситуація. Більшість вітчизняних підприємств зазнають великих збитків, але все ж намагаються утриматися на ринку. В таких умовах конкуренція зростає та стає більш жорсткою, тому усі суб'єкти господарювання повинні правильно організувати свою діяльність.

Трансформація економіки обумовлює необхідність створення та реалізації нової конкурентної стратегії, спрямованої на досягнення цілей підприємства відповідно до вимог нової економічної дійсності. Правильно розроблена стратегія у ринковій системі господарювання є одним з кроків до виживання та стабільного положення підприємства.

Підвищення конкурентоспроможності підприємства як тема дипломної роботи дає можливість не тільки вивчити теорію, а й постійно використовувати отримані знання на практиці. Крім того, оцінка конкурентоспроможності підприємства настільки тісно пов'язана з поняттям стратегії, стратегічним менеджментом, що набуті навички не можуть залишитися незатребуваними, особливо якщо є практичними.

Метою дипломної магістерської роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних і прикладних засад розроблення шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства ТОВ “Білий берег”.

Для досягнення поставленої мети в дипломній магістерській роботі визначено ряд взаємопов'язаних **завдань**, основними з яких є:

- вивчення сутності та складових конкурентоспроможності підприємства, виокремлення методів аналізу конкурентоспроможності та конкурентних переваг підприємства, а також дослідження підходів до управління конкурентоспроможністю підприємства;

- аналізування технічних та організаційно-економічних показників конкурентоспроможності досліджуваного підприємства;
- оцінювання конкурентоспроможності ТОВ “Білий берег”;
- підвищення конкурентоспроможності підприємства засобами маркетингових комунікацій;
- покращення асортиментної політики як основи зростання конкурентоспроможності продукції ТОВ “Білий берег”;
- удосконалення кадрового забезпечення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

Об’єктом дослідження є ТОВ “Білий берег”, а предметом дослідження є конкурентоспроможність підприємства.

Методи дослідження: статистичні, аналітичні, графічні, математичні, графічні, порівняння, аналізу і синтезу.

Джерела дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували матеріали праць українських і зарубіжних науковців, інформація державних органів статистики, законодавчі та нормативні документи з питань організації діяльності суб’єктів господарювання, звітно-статистичні дані досліджуваного підприємства, аналітичні публікації в науковій і спеціалізованій літературі.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у власному трактуванні автора поняття “конкурентоспроможність підприємства”.

Практичне значення отриманих результатів полягає у оцінювання рівня конкурентоспроможності ТОВ “Білий берег” за чотирма групами показників: ефективність виробничої діяльності, фінансовий стан, ефективність збутової діяльності та конкурентоспроможність продукції.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломної магістерської роботи доповідались та отримали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях: VI Всеукраїнській науково-практичній конференції пам’яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України Миколи Григоровича Чумаченка “Інноваційний розвиток: стратегічний погляд

у майбутнє” (м. Тернопіль, 6 квітня 2017 року).

Структура й обсяг дипломної магістерської роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, вісім розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 146 сторінок комп’ютерного тексту, вона містить 32 таблиці і 15 рисунки, 6 додатків, список використаних джерел із 63 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об’єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також подано структуру роботи.

У **першому розділі “Теоретичні аспекти конкурентоспроможності підприємства”** було розглянуто думки різних науковців стосовно поняття “конкурентоспроможність” і запропоновано власне бачення цього поняття:

Конкурентоспроможність – це здатність об’єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об’єктами, представленими на даному ринку. Конкурентоспроможність визначає здатність витримувати конкуренцію у порівнянні з аналогічними об’єктами.

В даному розділі висвітлено теоретичні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємства, розкрито складові конкурентоспроможності підприємства, систематизовано методи аналізу конкурентоспроможності та конкурентних переваг підприємства та виокремлено підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства.

Встановлено, що об’єкти, які володіють конкурентоспроможністю, можна розбити на чотири групи: продукція, підприємства, галузі та регіони. Враховуючи відносність і багатогранність конкурентоспроможності, цю категорію можна розглядати на таких рівнях: конкурентоспроможність продукції; конкурентоспроможність підприємства; конкурентоспроможність ринку; конкурентоспроможність регіону; конкурентоспроможність галузі;

конкурентоспроможність держави. Також досліджено, що окрім внутрішніх та зовнішніх факторів, рівень конкурентоспроможності підприємства формується під впливом складових, які запропоновано об'єднати у два блоки – організаційні та економічні.

Методи аналізу конкурентоспроможності згруповано у чотири групи:

- 1) метод оцінки конкурентоспроможності підприємства, заснований на теорії ефективної конкуренції;
- 2) метод визначення конкурентоспроможності підприємства на основі оцінки конкурентоспроможності продукції;
- 3) метод, заснований на теорії конкурентної переваги;
- 4) метод бенчмаркінгу.

В роботі наведено показники, які можна використовувати для оцінювання конкурентоспроможності підприємства, а для аналізу конкурентних переваг обрано наступні моделі: GAP, LOTS, PIMS та модель “Мак-Кінзі”. Встановлено, що управління конкурентоспроможністю підприємства здійснюється на основі структурних складових системи управління, а також на основі принципів формування стійкої конкурентної позиції, комплексності, системності, динамічності, безперервності, оптимальності та конструктивності, і основних принципів теорії конкуренції.

У другому розділі “Дослідження шляхів підвищення конкурентоспроможності на прикладі ТОВ “Білий Берег” здійснено дослідження шляхів підвищення конкурентоспроможності ТОВ “Білий берег”, охарактеризовано техніко-економічні показники діяльності підприємства за 2015-2017 рр., вивчено склад організаційної структури досліджуваного підприємства, проаналізовано технічні та організаційно-економічні показники конкурентоспроможності підприємства та здійснено оцінювання конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

Для аналізування конкурентоспроможності досліджуваного підприємства обрано систему показників ефективності виробничої діяльності підприємства,

фінансового положення підприємства, ефективності організації збуту і просування продукції та конкурентоспроможності продукції.

Для оцінювання конкурентоспроможності підприємства обрано метод, в основу якого покладено оцінку чотирьох груп показників або критеріїв конкурентоспроможності. В першу групу входять показники, які характеризують ефективність управління виробничим процесом: витрати виробництва на одиницю продукції, фондвіддача, рентабельність товару, продуктивність праці. Друга група характеризує ефективність фінансового стану підприємства (коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт оборотності оборотних коштів). До третьої групи включено показники, які дають уявлення про ефективність управління збутом і просуванням продукції: рентабельність продажу, коефіцієнт затовареності готовою продукцією, коефіцієнт завантаження виробничих потужностей, коефіцієнт ефективності реклами і стимулювання збуту. До четвертої групи входять показники конкурентоспроможності продукції (якість, ціна, прихильність споживачів, стимулювання збуту, асортимент).

В результаті проведених розрахунків, встановлено, що конкурентоспроможність ТОВ “Білий берег” знаходиться на низькому рівні.

У третьому розділі “Пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства ТОВ “Білий берег” здійснено пошук шляхів підвищення конкурентоспроможності підприємства. Встановлено, що маркетингова комунікація повинна охоплювати будь-яку діяльність підприємства, спрямовану на інформування, переконання, нагадування споживачам та ринку в цілому про свої товари і свою діяльність. Результати дослідження показали, що досліджуване ТОВ “Білий берег” має проблеми з асортиментом продукції та стимулюванням збуту порівняно із підприємствами-конкурентами, тому для покращення стимулювання збуту запропоновано застосувати такі елементи маркетингової політики комунікацій як рекламну кампанію та створення сайту підприємства.

Проведений SWOT-аналіз на досліджуваному підприємстві, виявив, що існує ряд можливостей для зростання окремих перспективних сегментів ринку для ТОВ “Білий берег” (ринок яєчного порошку). Для виготовлення яєчного порошку на ТОВ “Білий берег” пропонуємо закупити установку вітчизняного виробника для виробництва яєчного порошку. Узагальнення проведених розрахунків свідчить про ефективність змін в асортиментній політиці та встановленні нової установки для виготовлення яєчного порошку для підприємства, оскільки це дасть змогу краще використовувати основні фонди підприємства та отримувати при цьому високі прибутки.

Конкурентоспроможність ТОВ “Білий берег”, залежить не тільки від ефективного використання ресурсів, достатнього майнового потенціалу, але і від компетенції персоналу. В даному розділі запропоновано використовувати схему взаємозв’язку розвитку персоналу та підвищення конкурентоспроможності підприємства, а також програму підвищення кваліфікації персоналу. Дана програма забезпечить досліджуваному підприємству більш успішно вирішувати проблеми, пов’язані з виготовленням яєчного порошку і підтримувати необхідний рівень конкурентоспроможності, що виражається в підвищенні якості продукції та продуктивності праці персоналу.

У четвертому розділі “Спеціальна частина” проведено аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності досліджуваного підприємства, а також здійснено аналізування сучасного стану та особливостей розвитку ринку птахівництва та його місця в харчовій промисловості.

Встановлено, що в своїй діяльності ТОВ “Білий берег” керується чинним законодавством України, Статутом та рішеннями керівних органів Товариства. Підприємство є господарським товариством у розумінні Цивільного кодексу України та Закону України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”, створено у формі товариства з обмеженою відповідальністю, наділено відповідною цивільною правоздатністю та дієздатністю, що є достатніми для здійснення господарської діяльності на

території України або за її межами . Товариство наділено достатнім обсягом прав та повноважень, що:

а) дозволяє йому мати на праві власності, господарського відання або іншому правовому титулі будь-яке майно (включаючи, проте не обмежуючись, корпоративні права, цінні папери, земельні ділянки, нерухоме або рухоме майно), не виключене з цивільного обороту;

б) виступати стороною будь-яких угод, договорів та правочинів, набувати за ними юридичних прав та обов'язків;

в) виступати стороною або учасником будь-якого судового, арбітражного, третейського, виконавчого або іншого процесу чи провадження, з усіма правами та обов'язками, якими може бути наділена сторона або учасник відповідно до закону;

г) будь-які інші права, обов'язки та повноваження, що можуть бути передбачені для юридичних осіб чинним законодавством України.

Особливістю сучасного стану розвитку галузі птахівництва впродовж останнього десятиліття є динамічне зростання чисельності поголів'я птиці усіх видів, нарощування обсягів виробництва, збільшення внутрішнього попиту та експорту продукції. За останні 10 років обсяги інвестицій у птахівництво перевищили 2,5 млрд. дол. Так, якщо в 2000 р. у сільськогосподарських підприємствах утримувалося лише 20,0% птиці, то у 2010 р. її кількість збільшилася до 53%, а у 2017 р. – до 56,9% .

Динаміка поголів'я птиці та обсягів виробництва продукції птахівництва свідчать, що підвищення рівня забезпеченості продовольчого ринку продукцією птахівництва неможливо здійснити за рахунок розвитку господарств населення. Отже, нарощування обсягів виробництва продукції птахівництва можливе лише за рахунок великих спеціалізованих підприємств, які здатні організувати цілорічне виробництво на основі комплектування промислового стада, збалансованої годівлі та забезпечення технологічних вимог.

У п'ятому розділі “Обґрунтування економічної ефективності” здійснено економічне обґрунтування підвищення конкурентоспроможності

підприємства засобами маркетингових комунікацій. Для покращення стимулювання збуту запропоновано застосувати такі елементи маркетингової політики комунікацій – рекламну кампанію та створення сайту підприємства.

В даному розділі виявлено економічні вигоди покращення асортиментної політики та удосконалення кадрового забезпечення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства ТОВ “Білий берег”.

У шостому розділі “Охорона праці” досліджено основні завдання в галузі охорони праці досліджуваного підприємства, здійснено загальний аналіз стану охорони праці, запропоновано шляхи вдосконалення охорони праці на підприємстві. Для покращення стану охорони праці необхідно вжити заходи щодо нормалізації мікроклімату, для зниження рівня шуму, щодо організації робочого місця, для запобігання появи нещасних випадків та дотримуватись вимог внутрішніх організаційних документів підприємства та правил внутрішнього розпорядку.

У сьомому розділі “Безпека в надзвичайних ситуаціях” здійснено оцінку стійкості роботи на ТОВ “Білий берег” до впливу уражаючих факторів ядерного (техногенного) вибуху, також проведено застосування алгоритму класифікації надзвичайних ситуацій та порядку реагування на них .

Алгоритм класифікації надзвичайної ситуації на ТОВ “Білий берег” складається з трьох етапів: віднесення події за пороговим значенням до надзвичайної ситуації, класифікація її за походженням та класифікація за рівнем. При цьому враховується характер походження надзвичайної ситуації, ступінь поширення її небезпечних чинників та розмір людських втрат і матеріальних збитків.

Для ТОВ “Білий берег” система заходів захисту від надзвичайних ситуацій включає:

- планування і здійснення необхідних заходів для захисту своїх працівників, об’єктів господарювання
- розроблення планів локалізації і ліквідації аварій (катастроф) з подальшим погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом

виконавчої влади, до компетенції якого віднесено питання захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

- підтримання у готовності до застосування сил і засобів із запобігання виникненню та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;

- створення та підтримання матеріальних резервів для попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій;

- забезпечення своєчасного оповіщення своїх працівників про загрозу виникнення або при виникненні надзвичайної ситуації.

У восьмому розділі “Екологія” висвітлено екологічний контроль, його об’єкти та форми, проведено оцінку дій на навколишнє середовище планових та здійснюваних робіт підприємства.

Екологічний контроль на ТОВ “Білий берег” – найважливіша правова міра забезпечення раціонального природокористування та охорони навколишнього середовища від шкідливих впливів, функція державного управління та правовий інститут права навколишнього середовища. Ґрунтуючись на ролі екологічного контролю в механізмі охорони навколишнього середовища, його можна оцінювати як найважливішу правову міру. Об’єктами екологічного контролю на ТОВ “Білий берег” є: вживання заходів щодо охорони довкілля, забезпечення заходів екологічної безпеки, дотримання екологічного законодавства, екологічних норм, правил і нормативів.

Оцінка впливу на навколишнє середовище (ОВНС) на ТОВ “Білий берег” спрямована на виявлення й прогнозування очікуваного впливу на навколишнє середовище, здоров’я та добробут людей із боку господарської та іншої діяльності.

ВИСНОВКИ

Отже, в результаті проведеного дослідження охарактеризовано основні техніко-економічні показники діяльності підприємства, вивчено склад організаційної структури досліджуваного підприємства, проаналізовано технічні та організаційно-економічні показники конкурентоспроможності підприємства та здійснено оцінювання конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

Запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства засобами маркетингових комунікацій, розширення асортиментної політики як основу зростання конкурентоспроможності продукції ТОВ “Білий берег”, удосконалення кадрового забезпечення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

Список опублікованих праць за темою дипломної магістерської роботи:

1. Слівінська І. Основні аспекти конкурентоспроможності підприємства // VI Всеукраїнська науково-практична конференція пам'яті почесного професора ТНТУ імені Івана Пулюя, академіка НАН України Миколи Григоровича Чумаченка “Інноваційний розвиток: стратегічний погляд у майбутнє” (м. Тернопіль, 6 квітня 2017 року). – с.138.